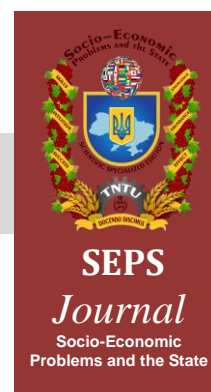

ISSN 2223-3822

Fedyshyn, I. (2026) Peculiarities of scientific research at enterprises in modern conditions. Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 34, no. 1, pp. 98-110. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2026/26fibimc.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ірина ФЕДИШИН

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна
e-mail: ira.fedyshyn@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5531-4566>

Article history:

Received: 16.03.2026
1st Revision: 07.04.2026
Accepted: 17.04.2026

JEL classification:

B41
O3

UDC:

001
005
334.02

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd2026.01.098>

Анотація. У статті розглянуто особливості здійснення наукових досліджень на підприємствах України в сучасних соціально-економічних умовах. Проаналізовано динаміку кількості діючих підприємств в Україні у період 2015-2024 рр. У 2020-2021 роках спостерігається незначне скорочення загальної кількості підприємств (до 370834 у 2021 році), що може бути пов'язано з економічними труднощами та впливом глобальних кризових факторів. Аналіз структури підприємств за розмірами показує, що переважну частку становлять малі підприємства. У 2024 році в Україні було зареєстровано трохи понад 26 тисяч нових підприємств, що на 2,7 % менше порівняно з 2023 роком. Починаючи з 2006 року в Україні спостерігається стійка тенденція до скорочення кількості організацій, що здійснюють наукові дослідження. Досліджено роль науково-дослідної діяльності у забезпеченні інноваційного розвитку підприємств, підвищенні їх конкурентоспроможності та адаптації до динамічних змін зовнішнього середовища. Визначено основні проблеми, що впливають на організацію та ефективність проведення наукових досліджень на підприємствах, зокрема економічну нестабільність, обмеженість фінансових ресурсів, кадрові проблеми, а також вплив воєнного стану на розвиток науково-інноваційної діяльності. Особливу увагу приділено проблемам взаємодії різних рівнів управління науковими дослідженнями. Для координації та акцентуванні на необхідність розробки комплексних наукових програм нами була розроблена модель проведення наукових досліджень з акцентом на регіональний рівень. Основною метою комплексних наукових програм є наукове обґрунтування стратегічних напрямів розвитку регіонів та підприємств, які територіально розташовані в межах цих регіонів. В рамках даної моделі виокремлено рівні управління, зокрема залучення обласних військових адміністрацій (ОВА), районних військових адміністрацій (РВА), закладів вищої освіти (ЗВО), органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств. Обґрунтовано необхідність активізації науково-дослідної діяльності на підприємствах як важливого чинника стабілізації функціонування та відновлення національної економіки.

Ключові слова: наукові дослідження, підприємства, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, розвиток економіки, співпраця науки і бізнесу.

Федишин І. Особливості наукових досліджень на підприємствах в сучасних умовах. Соціально-економічні проблеми і держава. 2026. Вип. 1 (34). С. 98-110. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2026/26fibimc.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

У сучасних умовах світової економічної нестабільності пошук нових напрямів розвитку підприємств відбувається на тлі стагнаційних процесів у багатьох країнах. Спостерігається скорочення обсягів інвестування, що, своєю чергою, призводить до зниження прибутковості бізнесу, оптимізації персоналу, а подекуди - до повної ліквідації підприємств. За таких обставин забезпечення подальшого економічного зростання має ґрунтуватися передусім на підвищенні продуктивності та впровадженні інновацій. Саме інноваційний розвиток здатний стати стратегічним чинником конкурентоспроможності та довгострокової стійкості підприємств.

Водночас значна частина українських підприємств упродовж тривалого часу недооцінювала роль інноваційного потенціалу як ключового ресурсу розвитку. У результаті багато з них сьогодні стикаються зі зниженням ринкових позицій, втратою клієнтів, скороченням обсягів прибутку та навіть припиненням діяльності. Економічні труднощі поступово трансформуються в інноваційну кризу, коли відсутність сучасних технологій і наукових розробок обмежує можливості адаптації до мінливого конкурентного середовища.

Для кожного підприємства формування продуманої та стратегічно орієнтованої політики у сфері наукових досліджень і розробок є запорукою ефективного функціонування та створення стійких конкурентних переваг. Попри складну економічну ситуацію в Україні, суб'єкти господарювання намагаються підтримувати науково-дослідну діяльність, шукаючи ресурси для впровадження нових технологічних рішень. Проте зростання безробіття, інфляційні процеси та нестабільність кількості діючих підприємств свідчать про вразливість національної економічної системи.

На відміну від країн із розвинутою ринковою економікою, де кризові явища зазвичай мають циклічний характер, в Україні економічна нестабільність є результатом поєднання внутрішніх структурних проблем і потужних зовнішніх викликів. Наслідками цього стали відтік кваліфікованих кадрів за кордон, скорочення державного фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт та освітньої сфери, ослаблення кредитної системи й інфраструктурного забезпечення бізнесу. Така ситуація створює реальну загрозу суттєвого зниження науково-технологічного потенціалу країни та обмежує можливості економічного відновлення у середньостроковій перспективі.

У зв'язку з цим активізація науково-дослідної діяльності на підприємствах має передбачати комплексний підхід. Йдеться не лише про впровадження нових технологій і виробничих процесів, а й про застосування сучасних методів управління, розвиток організаційних та соціально-економічних механізмів, а також ефективне використання систематизованих знань. Лише за умови інтеграції інновацій у всі сфери діяльності підприємства можна забезпечити його стале функціонування та формування довготривалих конкурентних переваг.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Багато наукових публікацій присвячено аналізу науково-інноваційної діяльності, дослідженням і розробкам в Україні загалом, включно з підприємствами як частиною науково-технічного сектору. У статті [10] досліджуються тренди інноваційної активності, кількість організацій та витрати на наукові дослідження у період 2017-2019 рр. – у тому числі динаміка впровадження нових технологічних процесів на підприємствах.

Рівень інноваційної та патентної діяльності в Україні проаналізовано у [5], підкреслюючи, що, незважаючи на значний потенціал, патентна активність та

інноваційність залишаються низькими. Важливо, що таке дослідження прямо пов'язує дослідження і розробки з системою науково-виробничої діяльності.

У публікації [11] проводиться аналіз інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, їх здатності впроваджувати нові технології та брати участь у наукових розробках. Ця робота показує практичні аспекти наукових досліджень як складову успішного функціонування підприємства в сучасних умовах.

Інші наукові дослідження акцентують увагу на низькій ефективності інноваційної діяльності в Україні взагалі, що включає низький рівень впровадження нових розробок на підприємствах, стриманий розвиток досліджень і розробок через політичні та економічні обмеження. Загалом можна стверджувати, що у науковій літературі виділяються ключові проблеми, що стримують активність науково-дослідного сектору, серед яких недостатнє фінансування, недостатній зв'язок науки і бізнесу та низький рівень патентної активності.

У зарубіжних дослідженнях велика увага приділяється тісному зв'язку між міжнародною діяльністю підприємств і їхніми науково-дослідними інвестиціями. Наприклад, кілька останніх емпіричних робіт [9] на прикладі китайських компаній показують, що створення міжнародних науково-дослідних центрів сприяє підвищенню інноваційного результату підприємств, водночас наукоємне середовище в країнах розміщення таких центрів пом'якшує або посилює цей вплив залежно від економічних умов і можливостей співпраці.

Дослідження із США аналізують вплив інтенсивності наукових досліджень на фінансові показники підприємств і вказують, що довгострокові інвестиції в наукові розробки можуть позитивно впливати на конкурентоспроможність компаній навіть під час економічних криз [6]. В англійських публікаціях особливу увагу приділяють взаємодії науково-дослідних університетських інституцій і підприємств як механізму підвищення інноваційних результатів. Наприклад, у біофармацевтичній галузі дослідження показують, що спільні публікації та дослідницькі проекти між університетами і бізнесом прямо впливають на інноваційний показник підприємств.

Вивчення ролі цифрової трансформації у глобалізації наукових досліджень є питанням, яке досліджується у [8]. Автори відзначають, що цифровізація значно розширює потенціал наукової діяльності підприємств, зокрема шляхом доступу до глобальних знань та ресурсів, що сприяє більш глибокій та широкій міжнародній колаборації.

3. Невирішені раніше частини загальної проблеми.

У наукових роботах багато уваги приділяється поняттєво-категоріальному апарату, класифікаціям інновацій, опису ролі наукових досліджень, однак недостатньо досліджено конкретних управлінських інструментів стимулювання наукових досліджень, моделей інтеграції науки і бізнесу, практичних алгоритмів оцінювання ефективності досліджень на підприємствах. Головна недостатність наукових досліджень у цій сфері полягає у розриві між теоретичним осмисленням ролі досліджень і розробок та практичною реалізацією інновацій на підприємствах. Потребують розвитку емпіричні, міждисциплінарні та прикладні дослідження, орієнтовані на реальні механізми підвищення наукоємності українських підприємств.

4. Постановка завдання.

Сучасні реалії України кардинально трансформують умови здійснення наукових досліджень на підприємствах через поєднання воєнних, економічних, кадрових та інституційних чинників. Повномасштабна агресія з боку росії проти України спричинила руйнування виробничої, енергетичної та наукової інфраструктури, релокацію

підприємств і науково-дослідних підрозділів, втрату матеріально-технічної бази та обмеження доступу до лабораторного обладнання. У таких умовах підприємства змушені змінювати пріоритети фінансування, спрямовуючи ресурси переважно на підтримання поточної діяльності та забезпечення безперервності виробництва, що зменшує можливості інвестування в довгострокові науково-дослідні проекти. Попри активне використання платформ на кшталт Web of Science та Scopus, у вітчизняних дослідженнях порівняльний аналіз із країнами ЄС чи ОЕСР здійснюється фрагментарно.

Мета даного дослідження – розкрити сутність та значення наукових досліджень у діяльності підприємств, зокрема проаналізувати сучасні умови функціонування підприємств і їх вплив на організацію науково-дослідної діяльності, а також розробити рекомендації та модель проведення наукових досліджень на вітчизняних підприємствах у регіональному аспекті.

5. Виклад основного матеріалу.

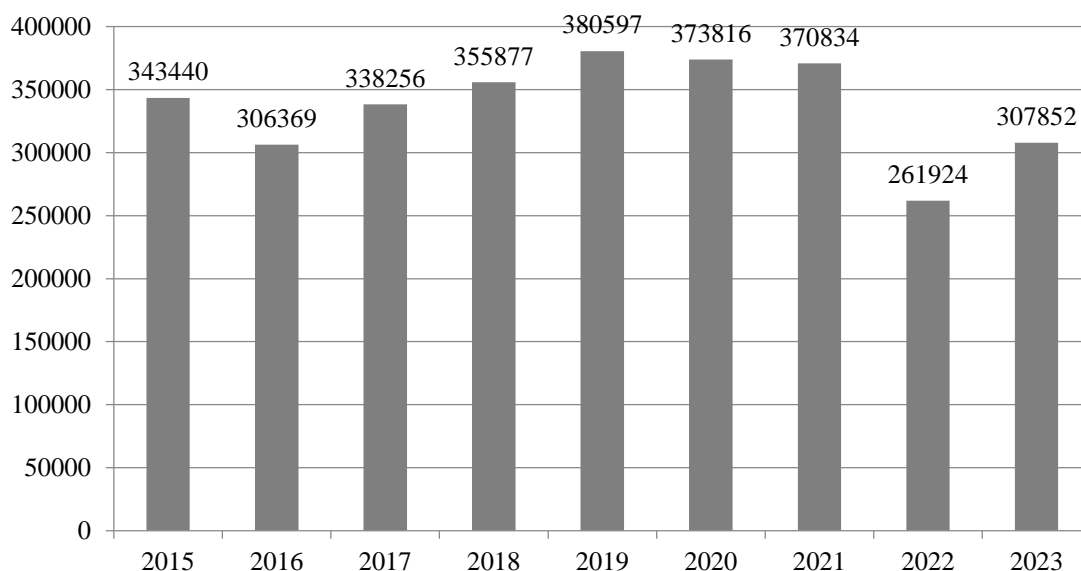
Станом на 2025 рік (у світі й частково в Україні) найактивніші наукові дослідження та розробки проводять підприємства, діяльність яких пов'язана з певними галузями економіки. Зокрема, за міжнародними даними на 2025 рік найбільші інвестиції у дослідження та розвиток здійснювали підприємства у таких секторах [7]:

- 1) програмне забезпечення та ІСТ-послуги (присутній високий рівень витрат на розробки та цифрові інновації);
- 2) ІСТ-апаратне забезпечення та електроніка (проводились дослідження в сферах електроніки, мікросхем, обладнання);
- 3) фармацевтика та біотехнології (є однією з найбільш наукоємних у світі);
- 4) автомобільна та технічна промисловість (присутня активна патентна діяльність в транспорті, електромобілях, автономних системах).

Ці чотири галузі забезпечують понад 80 % світових інвестицій у дослідження та розробки серед найбільших компаній. Варто зауважити, що інвестиції в науково-дослідну діяльність тут є своєрідним посередником між міжнародною експансією підприємства та показниками його діяльності: тобто підприємства, що інвестують у наукові дослідження, краще адаптуються до глобальної конкуренції та демонструють кращу фінансову ефективність.

Кількість підприємств в Україні за розмірами (мікро, малі, середні, великі) та регіонами найкраще відображена у статистичних звітах Державної служби статистики України та даних порталу Data.gov.ua. У структурі переважають мікро- та малі підприємства (рис. 1), а найбільша концентрація бізнесу спостерігається у Києві та промислових регіонах.

Макроекономічна нестабільність, інфляційні процеси та валютні коливання підвищують фінансові ризики реалізації наукових програм, ускладнюють залучення інвестицій і кредитних ресурсів для проведення досліджень. Водночас спостерігається дефіцит кваліфікованих кадрів через міграцію, мобілізацію та загальне скорочення трудового потенціалу, що безпосередньо впливає на кадрове забезпечення науково-дослідної діяльності та кількості діючих підприємств в Україні. Значна частина підприємств змушена скорочувати або оптимізувати дослідницькі підрозділи, зменшуючи масштаб експериментальних розробок.

Рис. 1. Кількість діючих підприємств в Україні у період 2015-2023 рр.

Джерело: [3]

Загальна кількість підприємств упродовж 2015-2019 років демонструвала тенденцію до зростання. Це свідчить про поступове поживавлення підприємницької діяльності в економіці України в цей період. Найбільш різке зниження відбулося у 2022 році, коли кількість підприємств скоротилася до 261924, що пояснюється негативним впливом повномасштабної війни, руйнуванням інфраструктури, релокацією бізнесу та припиненням діяльності частини підприємств. У 2023 році спостерігається певне відновлення підприємницької активності - кількість підприємств зростає до 307 852.

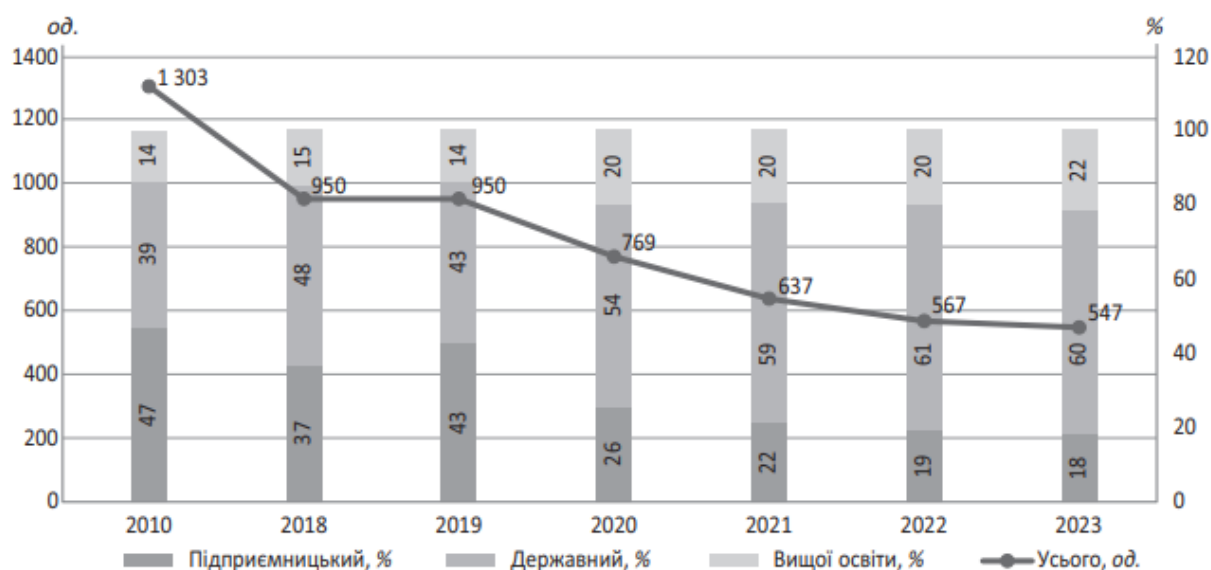
Аналіз даних свідчить про те, що структура підприємництва в Україні характеризується значним домінуванням малого та мікробізнесу, тоді як великі та середні підприємства займають значно меншу частку.

У 2024 році в Україні було зареєстровано трохи понад 26 тисяч нових підприємств, що на 2,7 % менше порівняно з 2023 роком. Водночас кількість припинених юридичних осіб упродовж 2024 року становила 3300, що на 12,7 % менше, ніж у попередньому році (3700). У абсолютному вимірі найбільше нових компаній у 2024 році з'явилося у Києві - 9200, а також у Дніпропетровській (2200) та Львівській (2100) областях. Проте з точки зору динаміки зростання частки новостворених підприємств лідерські позиції посіли Київська область (1918), Черкаська (603) та Хмельницька (563) області [4].

Починаючи з 2006 року в Україні спостерігається стійка тенденція до скорочення кількості організацій, що здійснюють наукові дослідження. Винятком став лише 2019 рік, коли цей показник залишився на рівні попереднього року. Зокрема, у 2018 році кількість таких організацій становила 950 одиниць, що на 1,35% менше порівняно з 2017 роком. У 2019 році їх чисельність не змінилася і також дорівнювала 950. Водночас у 2020 році відбулося суттєве скорочення: кількість організацій, що виконували наукові дослідження, зменшилася до 769, що на 19,05% менше, ніж у 2019 році. Загалом, порівняно з 1991 роком, у 2020 році таких організацій стало менше на 42,78% [12].

Динаміка кількості підприємств, що займаються науково-технічною діяльністю в Україні за період 2020–2025 рр., відображає складний шлях адаптації від постковідного відновлення до функціонування в умовах повномасштабної війни. В Україні упродовж 2010-2023 рр. кількість підприємств, що здійснювали дослідження і розробки зменшилася з 1303 до 547 одиниць, тобто на 58% (або на 756 організацій). Основною причиною таких змін стало скорочення підприємницького сектору на 83,8% (511 організацій), державного – на 36% (185 організацій) та сектору вищої освіти – на 33,1%

(59 організацій). Водночас у період повномасштабної війни темпи скорочення дещо сповільнилися і становили близько 3,5% (рис. 2) [13].

Рис. 2. Динаміка кількості організацій, які здійснювали дослідження і розробки впродовж 2010-2023 рр., за секторами діяльності, %, од.

Джерело: [13]

Українські підприємства стикаються із значними труднощами у проведенні наукових досліджень у воєнний час через сукупність економічних, організаційних та безпекових викликів. Повномасштабна війна суттєво змінила умови діяльності підприємств та науково-дослідних установ, ускладнивши та зробивши менш передбачуваними дослідження та розробки. Часті повітряні тривоги, відключення електроенергії та необхідність забезпечення безпеки співробітників переривають робочий процес. За таких умов стає складно збирати дані, підтримувати безперервну дослідницьку роботу. Отже, підприємства стикаються з високим рівнем невизначеності та ризику, що перешкоджає довгостроковому плануванню, а наукові дослідження зазвичай вимагають стабільних умов, стратегічного планування та тривалих інвестиційних циклів. У воєнний час підприємства повинні постійно пристосовуватися до швидкозмінних обставин, що ускладнює розподіл ресурсів на дослідження та інновації. Незважаючи на ці виклики, деякі українські підприємства продовжують проводити дослідження. Варто зауважити, що за вказаний період трансформувалися й напрями самих досліджень. Зокрема, посилилась орієнтація на прикладні розробки, імпортозаміщення, оборонні технології та підвищення енергоефективності.

В процесі дослідження були виділені наступні загальні напрями, де підприємства проводили наукові дослідження у 2025 р. [1, 2]:

1) наукові дослідження та розробки (код 72 в КВЕД) – спеціальна категорія, що включала лабораторії, R&D-центри, інноваційні проекти в бізнесі;

2) ІТ-сектор і високі технології - численні українські ІТ-компанії та стартапи активно займалися розробкою нових технологій, програмного забезпечення й продуктів;

3) інноваційно активні промислові підприємства – окремі підприємства в машинобудуванні, електроніці, фармацевтиці;

4) університети та держпідприємства з науковою діяльністю – деякі великі державні підприємства вели власні дослідження (наприклад у технічних галузях, картографії, геоінформаційних системах), але вони були менші за масштабом порівняно з великим бізнесом чи міжнародними науковими центрами.

Основними проблемами для проведення наукових досліджень на підприємствах в сучасних умовах є:

- низький рівень інноваційної активності підприємств через нестабільне економічне і політичне середовище;
- слабе патентування і конверсія наукових результатів у промислові продукти;
- обмежене фінансування наукових досліджень і слабкий взаємозв'язок між наукою та бізнес-середовищем;
- складнощі доступу підприємств до міжнародних наукових мереж і ресурсів.

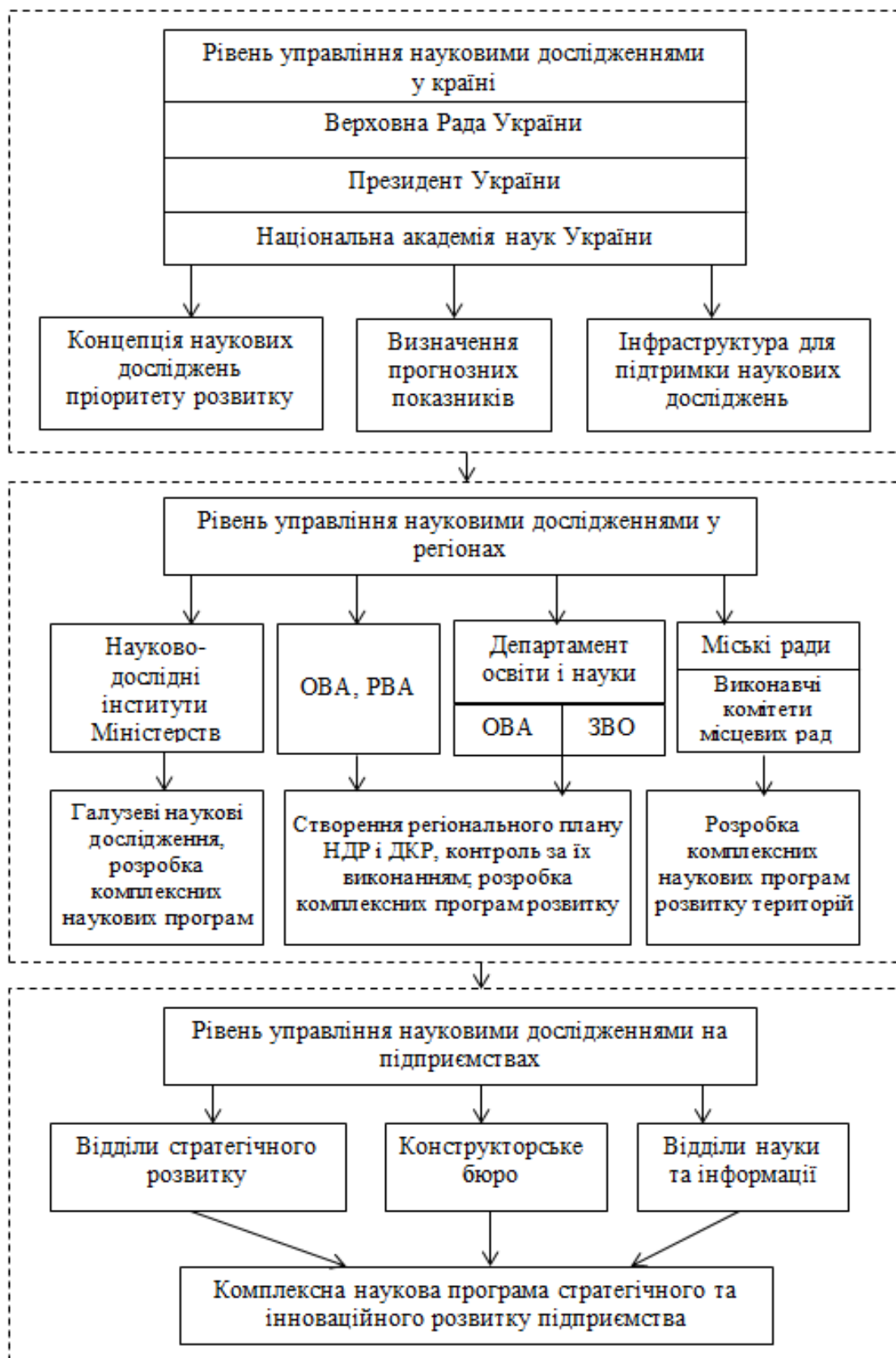
Підприємства активніше інтегрувалися у міжнародні програми співпраці, адаптуючись до стандартів Європейського Союзу, що зумовила необхідність перегляду підходів до управління науковими проектами, прозорості фінансування та комерціалізації результатів досліджень. Отже, сучасні виклики не лише ускладнили проведення наукових досліджень на підприємствах України, а й змінили їх структуру, джерела фінансування та стратегічну спрямованість, формуючи нову модель функціонування корпоративної науки в умовах високої невизначеності.

Відповідно, нами була розроблена модель проведення наукових досліджень на підприємствах з акцентом на регіональний рівень (рис. 3), тому що зміцнення інновацій, підвищення конкурентоспроможності та підтримка економічного функціонування, зокрема в регіональному аспекті, сприяє підвищенню продуктивності підприємств, покращенню регіональної економічної стійкості та підтримці загальної стабілізації національної економіки України. У контексті сучасних викликів підприємства повинні покладатися на дослідницьку діяльність для вдосконалення виробничих технологій, оптимізації процесів управління та впровадження нових продуктів і послуг. Регіональний аспект дозволяє підприємствам враховувати специфічні економічні, соціальні та ресурсні особливості кожного регіону України в сучасних умовах.

Основною метою комплексних наукових програм є наукове обґрунтування стратегічних напрямів розвитку регіонів та підприємств, які територіально розташовані в межах цих регіонів. У цих програмах проводяться дослідження економічного потенціалу територій, аналізується стан промисловості, аграрного сектору, інфраструктури, екології, а також визначаються перспективні напрями інноваційного розвитку. Результати таких досліджень використовуються для формування регіональних та локальних стратегій, програм соціально-економічного розвитку та галузевих планів.

На даний час на державному рівні, зокрема Міністерством освіти і науки України, розробляються ініціативи із встановлення взаємодії ЗВО, наукових установ, підприємств та держави через ініціативу Science City. Однак, розгляд регіонального рівня управління наукою є важливим для підвищення ефективності наукових досліджень на підприємствах, оскільки саме на регіональному рівні формуються умови для взаємодії науки, бізнесу та органів влади у сучасних умовах з врахування територіальних особливостей розподілу інтелектуальних, матеріальних, фінансових, організаційних ресурсів. Регіони мають власні економічні, ресурсні та інноваційні особливості, тому управління науковою діяльністю на цьому рівні дозволяє більш точно враховувати потреби місцевих підприємств та сприяти розвитку тих напрямів досліджень, які є найбільш актуальними для конкретної території.

Важливою особливістю цих програм є комплексність і міждисциплінарність. До їх реалізації залучаються обласні військові адміністрації (ОВА), районні військові адміністрації (РВА), заклади вищої освіти (ЗВО), органи державної влади та місцевого самоврядування, підприємства. Така співпраця сприяє поєднанню теоретичних досліджень із практичними потребами регіональної економіки та забезпечує впровадження наукових результатів у діяльність підприємств і організацій.

Рис. 3. Модель проведення наукових досліджень з акцентом на регіональний рівень

Джерело: власна розробка автора

Регіональний рівень управління дає змогу ефективніше координувати співпрацю між підприємствами, закладами вищої освіти та науковими установами. Саме на рівні

регіону найчастіше формуються інноваційні кластери, науково-технологічні парки та спільні дослідницькі проекти, що сприяє швидшому впровадженню результатів наукових досліджень у виробничу діяльність підприємств.

ОВА, РВА, ЗВО, органи державної влади та місцевого самоврядування можуть створювати сприятливі умови для розвитку науково-інноваційної діяльності, зокрема через регіональні програми підтримки досліджень, грантові конкурси, податкові стимули або фінансування інноваційних проектів. Така підтримка дозволила б підприємствам активніше здійснювати наукові дослідження та впроваджувати нові технології.

Взаємодія між ЗВО та підприємствами в межах комплексних програм – це багатогранний процес, що базується на принципі синергії. Основна мета такої співпраці – подолання розриву між теоретичним навчанням і практичними вимогами ринку праці. Незважаючи на те, що представники бізнесу входять до складу робочих груп з розробки освітніх програм (стейкхолдери), визначаючи перелік необхідних компетентностей та оцінюючи навчальні плани на предмет актуальності предметів, що вивчаються, фактично інтеграція вимог галузевих професійних стандартів безпосередньо у навчальні результати студентів недостатньо реалізована практично (недостатньо реалізується дуальна освіта; практично немає спільних лабораторій та хабів; стартап-інкубатори, якщо такі наявні у ЗВО, функціонують лише теоретично).

Механізм взаємодії між ЗВО та підприємствами в межах комплексних програм - це сукупність організаційних, економічних, правових та інформаційних інструментів, які забезпечують ефективну співпрацю науки й бізнесу. Комплексні програми часто передбачають комплекс заходів з боку державної, місцевої влади, які повинні виступати посередниками для створення середовища активної співпраці бізнесу і науки. Такі заходи повинні бути спрямовані, зокрема, на наукову складову, де ЗВО стає R&D-центром для підприємств. Таким чином, в рамках комплексних програм має бути передбачено стимулювання створення спільних науково-дослідних центрів, лабораторій. Найбільшим організаційним бар'єром є різниця в часових рамках, оскільки бізнесу потрібні результати сьогодні, а академічне середовище має довгий цикл планування та навчання. Подолання цього розриву можливе через створення окремих автономних офісів управління партнерством, які працюють за стандартами проектного менеджменту.

6. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

На регіональному рівні наукові дослідження на підприємствах часто тісно пов'язані зі співпрацею між бізнесом, університетами та науково-дослідними установами. Така співпраця сприяє передачі знань, розробці нових технологій та підготовці кваліфікованих фахівців. Варто зауважити, що органи влади та агентства з розвитку часто підтримують наукові дослідження через інноваційні програми, гранти та стратегії регіонального розвитку. Ці ініціативи спрямовані на стимулювання науково-дослідницької діяльності, заохочення технологічної модернізації підприємств та сприяння комерціалізації наукових результатів. В результаті підприємства отримують додаткові ресурси та інституційну підтримку для реалізації дослідницьких проектів.

Однак проведення наукових досліджень на українських підприємствах все ще стикається з низкою викликів. До них належать обмежене фінансування дослідницької діяльності, недостатня інтеграція науки та бізнесу, а також нерівномірний розподіл дослідницької інфраструктури між регіонами. Деякі регіони мають сильніший дослідницький потенціал завдяки наявності університетів та промислових центрів, тоді як інші стикаються з труднощами у розвитку інноваційної діяльності. Також сучасні реалії України суттєво змінюють умови функціонування підприємств.

Нами була розроблена модель проведення наукових досліджень з акцентом на регіональний рівень, де передбачається координація роботи різних рівнів влади і структурних підрозділів на основі розробки комплексних наукових програм. Реалізація таких програм дозволило б зосередити фінансові, наукові та організаційні ресурси на вирішенні ключових проблем розвитку регіонів та підприємств, сприяла б формуванню інноваційної економіки та підвищила б ефективність регіональної політики держави. Водночас ефективність їх виконання значною мірою залежить від належного фінансування, координації між учасниками та підтримки з боку державних і регіональних органів влади.

У сучасних умовах, зокрема під час воєнного стану, комплексні наукові програми набувають ще більшого значення, оскільки вони можуть бути спрямовані на відновлення економіки регіонів, модернізацію підприємств, розвиток інновацій та післявоєнну реконструкцію України.

Author details (in English)

PECULIARITIES OF SCIENTIFIC RESEARCH AT ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS

Iryna FEDYSHYN

Ternopil Ivan Puluj National University,
56, Ruska str., Ternopil, 46001, Ukraine

e-mail: ira.fedyshyn@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5531-4566>

Abstract. *The article discusses the peculiarities of conducting scientific research at Ukrainian enterprises in the current socio-economic conditions. The dynamics of the number of operating enterprises in Ukraine in the period 2015-2024 is analyzed. In 2020-2021, there was a slight decrease in the total number of enterprises (to 370,834 in 2021), which may be due to economic difficulties and the impact of global crisis factors. An analysis of the structure of enterprises by size shows that small enterprises account for the majority. In 2024, just over 26,000 new businesses were registered in Ukraine, a decrease of 2.7% compared to 2023. Since 2006, Ukraine has seen a steady trend towards a reduction in the number of organizations conducting scientific research. The role of research and development in ensuring the innovative development of enterprises, increasing their competitiveness, and adapting to dynamic changes in the external environment was studied. The main problems affecting the organization and effectiveness of scientific research in enterprises have been identified, in particular economic instability, limited financial resources, personnel problems, and the impact of martial law on the development of scientific and innovative activities. Particular attention is paid to the problems of interaction between different levels of scientific research management. To coordinate and emphasize the need to develop comprehensive scientific programs, we have developed a model for conducting scientific research with a focus on the regional level. The main goal of comprehensive scientific programs is to provide scientific justification for the strategic directions of development of regions and enterprises located within these regions. Within the framework of this model, levels of management are identified, in particular the involvement of regional military administrations, district military administrations, higher education institutions, state authorities and local self-government bodies, and enterprises. The need to intensify research and development activities at enterprises as an important factor in stabilizing the functioning and recovery of the national economy is justified.*

Keywords: *scientific research, enterprises, innovative activity, competitiveness, economic development, cooperation between science and business.*

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2026/26fibimc.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Fedyshyn, I. (2026) Peculiarities of scientific research at enterprises in modern conditions. Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 34, no. 1, pp. 98-110. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2026/26fibimc.pdf>

Використана література:

1. Інноваційна діяльність промислових підприємств в Україні під час повномасштабної війни. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/innovatsiyna-diyalnist-promyslovykh-pidpryyemstv-v-ukrayini-pid-chas> (дата звернення: 2.02.2026 р.)
2. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності у січні–вересні 2025 року. URL: <https://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/7978-2025-06-03-12-54-29.html> (дата звернення: 2.02.2026 р.)
3. Кількість підприємств за їх розмірами за регіонами. URL: <https://data.gov.ua/dataset/5a32caa9-bcdd-400a-b74b-c49f83948e82/resource/da473e79-a6f1-4c30-886f-af65a8708cce> (дата звернення: 5.02.2026 р.)
4. У 2024 році українці частіше відкривали компанії у секторах машинобудування, ІТ і телекомунікацій. Дослідження YouControl. URL: <https://business.dia.gov.ua/news/u-2024-rotsi-ukrainsi-chastishe-vidkryvaly-kompanii-u-sektorakh-mashynobuduvannia-it-i-telekomunikatsii> (дата звернення: 5.02.2026 р.)
5. Fesenko O. M., Korskanov V. V., Budnyk O. P., Pogoretskii P. P. Modern level of research, innovation, and patent activities in Ukraine. Наука та інновації. 2020, № 6. С. 83-94 DOI: <https://doi.org/10.15407/scin16.06.083>
6. Financial Performance and Innovation: Evidence From USA, 1998-2023. URL: https://arxiv.org/abs/2403.10982?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 10.02.2026 р.)
7. Global Innovation Tracker. URL: <https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2025/en/global-innovation-tracker.html> (дата звернення: 5.02.2026 р.)
8. Li, Y.; Zhang, Q. Corporate Digital Transformation and the Internationalization of R&D. Sustainability 2024, 16, 9262. DOI: <https://doi.org/10.3390/su16219262> (дата звернення: 2.02.2026 р.)
9. Liu Defeng, Xu Xingao, Lyu Xinyu, Shi Yaobo. Overseas R&D and Technological Innovation: Empirical Evidence of Chinese Listed Companies. Pacific-Basin Finance Journal, Elsevier, vol. 91(C). 2025. <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2025.102754> (дата звернення: 5.02.2026 р.)
10. Mykytiuk, N. Research of trends in Ukraine's scientific and innovative activities. Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry), (1(23), 2021. pp. 65–74. DOI: [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2021-1\(23\)-65-74](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2021-1(23)-65-74) (дата звернення: 5.02.2026 р.)
11. Udovychenko S., Makhsmat M. Monitoring the Activities of Industrial Enterprises in the Context of Innovation-Driven Development of Ukraine. Science and Innovation, 18(5), 2022. pp. 16–25. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine18.05.016> (дата звернення: 11.02.2026 р.)

12. Кількість організацій, які виконують наукові дослідження. URL: <https://skilky-skilky.info/kilkist-orhanizatsiy-iaki-vykonuiut-naukovi-doslidzhennia/> (дата звернення 08.04.2026 р.)
13. Юрчишена Л. В. Витрати на дослідження і розробки та рейтинг України в глобальному індексі інновацій. Науково-практичний журнал «Освітня аналітика України». 2024. № 3 (29). С.16-28

References

1. Innovatsiina diialnist promyslovykh pidpriemstv v Ukraini pid chas povnomasshtabnoi viiny. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/innovatsiyana-diyalnist-promyslovykh-pidpriyemstv-v-ukrayini-pid-chas> (accessed: 2 February 2026)
2. Kapitalni investytsii za vydamy ekonomichnoi diialnosti u sichni-veresni 2025 roku. URL: <https://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/7978-2025-06-03-12-54-29.html> (accessed: 2 February 2026)
3. Kilkist pidpriemstv za yikh rozmiramy za rehionamy. URL: <https://data.gov.ua/dataset/5a32caa9-bcdd-400a-b74b-c49f83948e82/resource/da473e79-a6f1-4c30-886f-af65a8708cce> (accessed: 5 February 2026)
4. U 2024 rotsi ukraintsi chastishe vidkryvaly kompanii u sektorakh mashynobuduvannia, IT i telekomunikatsii. Doslidzhennia YouControl. URL: <https://business.diia.gov.ua/news/u-2024-rotsi-ukraintsi-chastishe-vidkryvaly-kompanii-u-sektorakh-mashynobuduvannia-it-i-telekomunikatsii> (accessed: 5 February 2026)
5. Fesenko O. M., Korskanov V. V., Budnyk O. P., Pogoretskii P. P. (2020) Modern level of research, innovation, and patent activities in Ukraine. *Nauka ta innovatsii [Science and Innovation]*. Vol. 16 No. 6, pp. 83-94 DOI: <https://doi.org/10.15407/scin16.06.083>
6. Financial Performance and Innovation: Evidence From USA, 1998-2023. URL: <https://arxiv.org/abs/2403.10982?utm> (accessed: 10 February 2026)
7. Global Innovation Tracker. URL: <https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2025/en/global-innovation-tracker.html> (accessed: 5 February 2026)
8. Li, Y.; Zhang, Q. (2024) Corporate Digital Transformation and the Internationalization of R&D. *Sustainability*, 16, 9262. DOI: <https://doi.org/10.3390/su16219262> (accessed: 2 February 2026)
9. Liu Defeng, Xu Xingao, Lyu Xinyu, Shi Yaobo (2025) Overseas R&D and Technological Innovation: Empirical Evidence of Chinese Listed Companies. *Pacific-Basin Finance Journal*, Elsevier, vol. 91(C). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2025.102754> (accessed: 5 February 2026)
10. Mykytiuk, N. (2021) Research of trends in Ukraine's scientific and innovative activities. *Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry)*, (1(23), pp. 65-74. DOI: [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2021-1\(23\)-65-74](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2021-1(23)-65-74) (accessed: 5 February 2026)
11. Udovychenko S., Makhsma M. (2022) Monitoring the Activities of Industrial Enterprises in the Context of Innovation-Driven Development of Ukraine. *Science and Innovation*, 18(5), pp. 16-25. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine18.05.016> (accessed: 11 February 2026)
12. Kilkist orhanizatsii, yaki vykonuiut naukovi. <https://skilky-skilky.info/kilkist-orhanizatsiy-iaki-vykonuiut-naukovi-doslidzhennia/> (accessed: 8 April 2026)

13. Yurchyshena, L. V. (2024) Vytraty na doslidzhennia i rozrobky ta reitynh Ukrainy v hlobalnomu indeksi innovatsii [Expenditures on research and development and Ukraine's ranking in the global innovation index]. Naukovo-praktychnyi zhurnal «Osvitnia analityka Ukrainy». no 3 (29). pp.16-28 (in Ukrainian).

© 2026 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
You are free to:
Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
Under the following terms:
Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
No additional restrictions
You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Puluj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

